



בית המדרש "תורת דוד"  
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,  
והרבנית רות בר חן ע"ה

# "תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת בא תשפ"א

(שנה ה', גליון 179)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

## זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
18:23	17:44	16:29	ירושלים:
18:19	17:45	16:43	תל אביב:
18:19	17:43	16:33	חיפה:
18:23	17:47	16:47	באר שבע:

## הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

שושנה סולטנה בת מרים

איילה בת נעמי

אמירה בת נעמי

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

יוסף דהאן בן רחל

רפאל פנחס בן מרים רמו

משה בן אסתר

חיים נתן צבי בן שרה

מאיר בן נעמי

דב לוסטרניק בן אביבה

אפי בן קונפיטה



פרשת בא התשפ"א

## ”אין לך בן חורין, אלא מי שעוסק בתלמוד תורה”

**א.** ”ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה, ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות יהוה מארץ מצרים. ליל שמרים הוא ליהוה להוציאם מארץ מצרים, הוא הלילה הזה ליהוה, שמרים לכל בני ישראל לדרתם”, (שמות, יב, מא - מב).

”ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן, בארץ מצרים לאמר. החדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה”, (שמות, יב, א - ב),

ודרשו על כך רבותינו ז"ל (שמות רבה, פרשה טו, א):

”הדא הוא דכתיב (שיר השירים, ב' - ח'), 'קול דודי הנה זה בא',

שנאמר (שיר השירים, ב' - י), 'ענה דודי ואמר לי -

מה את עושה כאן במקום טמאים, 'אשר בשר חמורים בשרם, וזרמת סוסים זרמתם'<sup>1</sup> -

קומי לך רעיתי יפתי, ולכי לך'<sup>2</sup>.

**אמר לפניו, רבון העולמים - ארבע מאות שנה אמרת לנו להשתעבד ועדין לא שלמו,**

**אמר ליה, כפר שלמו -**

**שנאמר (שיר השירים, ב' - יא), 'כי הנה הסתיו עבר'.”**

**ב.** שנו רבותינו ז"ל (פסחים, פ"י מ"ו):

<sup>1</sup> יחזקאל, כב' - כ':

”ותעגבה על פלגשיהם, אשר בשר חמורים בשרם, וזרמת סוסים זרמתם.”

<sup>2</sup> שיר השירים, ב' - י':

”ענה דודי ואמר לי, קומי לך רעיתי יפתי, ולכי לך.”



"בְּכָל דוֹר וָדוֹר, חֵיב אָדָם<sup>3</sup> לְרֵאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים, שְׁנֵאמַר (שמות, יג' - ח'), 'וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא, לֵאמֹר, בְּעָבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמְצָרִים', לְפִיכֶן, אֲנַחְנוּ חֵיבִין לְהוֹדוֹת".

והנה, מלשון "חֵיב", משמע, שהדבר הוא "חיוב גמור",

וככל חיוב קיום המצוות שציוו חכמים.

והמעיון בכל מעשיו בכלל, "ובדבר זה בפרט", צריך לתמוה:

היאך יביא האדם את עצמו לידי הרגשה זו, שיראה בעצמו "כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמְצָרִים",

והלא, מעולם לא היה עבד, ומעולם לא יצא לחירות משיעבוד מצרים.

ונראה בזה, שאת "השגה זו" יש לבאר בהקדם קושיא, וכדלהלן.

דהנה, יש לתמוה, מדוע הדיברה הראשונה שבעשרת הדיברות, היא<sup>4</sup>, "אֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים",

והלא, לכאורה, היתה צריכה הדיברה הראשונה לדבר באחד מיסודות האמונה, והיא -

"אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר בְּרֵאתִי שְׁמַיִם וָאָרֶץ".

<sup>3</sup> ברם, גירסת הרמב"ם, בפ"ז מהלכות חמץ ומצה ה"ו, כך היא:

"בְּכָל דוֹר וָדוֹר, חֵיב אָדָם לְהֵרֵאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאִלּוּ הוּא בְּעֲצָמוֹ יֵצֵא עִתָּהּ מִשְׁעַבְדּוֹ מִצְרַיִם,

שְׁנֵאמַר (דברים, ו' - כג'), 'וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם' וְגו'.

ועל דבר זה, צוה הקדוש ברוך הוא בתורה (דברים, ה' - יד'), 'וְזָכַרְתָּ כִּי עַבְדְּ הָיִיתָ' -

כְּלוֹמַר, כְּאִלּוּ אַתָּה בְּעֲצָמְךָ הָיִיתָ עַבְדְּ, וְיֵצֵאתָ לְחֵירוֹת, וְנִפְדִיתָ".

דהיינו, שסברתו היא, שצריך לקיים בעצמו דברים שמראים - שיצא לחירות, ולא מספיק הדבר שיחשוב זאת בליבו.

<sup>4</sup> שמות, כ' - ב'.



והנה, על הפסוק (שמות, יב' - כא') :

"וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם  
וְשַׁחֲטוּ הַפֶּסַח",

דרשו רבותינו ז"ל (שמות רבה, פרשה טז', ב') :

**"כְּלוּמַר, מִשְׁכּוֹ יְדִיכֶם מַעֲבֹדֹת כּוֹכְבִים,**

וּקְחוּ לָכֶם צֹאן, וְשַׁחֲטוּ אֱלֹהֵיהֶם שֶׁל מִצְרַיִם, וַעֲשׂוּ הַפֶּסַח,

שֶׁבְכָךְ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פּוֹסֵחַ עֲלֵיכֶם".

ולדברי רבותינו ז"ל אלו, אפשר :

שהוא הוא טעם הדבר, שאמרה התורה, "אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית  
עֲבָדִים", ולא "אֲשֶׁר בָּרַאתִי שָׁמַיִם וָאָרֶץ",

**משום, שללא שימושך האדם את ידו מעבודת כוכבים -**

**לא יוכל כלל ועיקר להתקרב אל הקב"ה,**

וממילא, לא יוכל כלל ועיקר לידע את מציאות הבורא ית"ש, ממה שהוא ברא  
שמים וארץ -

**כיוון שהעבודת כוכבים מטשטשת אצלו את ההכרה הלזו.**

ולפיכך, אמרה התורה, "אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים",

כיוון, שרק על ידי שהוציאנו הקב"ה ממצרים -

הביאנו לידי ההכרה, של "מִשְׁכּוֹ יְדִיכֶם מַעֲבֹדֹת כּוֹכְבִים".

ועל פי זה, נוכל לבאר בטוב טעם ודעת, היאך יכול האדם לקיים את הציווי - "חִבֵּב  
אָדָם לְרֵאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם":

**כיוון שעל ידי שיזכור האדם את עניין "מִשְׁכּוֹ יְדִיכֶם מַעֲבֹדֹת כּוֹכְבִים" -**

**ממילא, הוא יכיר בכך שמצרים היתה בית עבדים -**

והוא יכיר בכך, שללא שהוציאנו ה' יתברך ממצרים, עדיין היינו עבדים לפרעה  
ולתאוותיו,



ורק על ידי זכירות אלו, יצליח האדם לראות בעצמו כאילו הוא יצא ממצרים.

ג. כתב רבינו יהודה הלוי זיע"א<sup>5</sup>, וז"ל:

**"עבדי זמן, עבדי עבדים הם,**

**עבד אדני הוא לבד חפשי.**

**על כן בבקש כל-אנוש חלקו,**

**חלקי אדני<sup>6</sup> אמרה נפשי."**

והנה, מאמר זה מתאר את האדם, כעבד של הזמן,

שכן, האדם מוגבל במגבלות הזמן שקצב לו הקב"ה,

ורק על ידי עבדות להקב"ה, ניתן להשיג חופש משיעבוד זה.

והביטוי "עבדי עבדים":

רומז לדרשת רבותינו ז"ל<sup>7</sup>, על הפסוק<sup>8</sup>, "כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם" -

**"ולא עבדים לעבדים",**

מחמת, שגם הזמן, הוא עבד להקב"ה,

<sup>5</sup> כעין זה, כתב רבינו, בספר הכוזרי (סוף מאמר חמישי, כד' - כה'), וז"ל:

"אמר הכוזרי, לפנים היית בוחר בחירות, ואני רואה אותך עתה שאתה רוצה להוסיף עבדות וחובות שתהיה חייב בהם כשתדור בארץ ישראל, ממצוות שאין אתה חייב בהם הנה.

אמר החבר, אבל אני מבקש החירות מעבדות הרבים, אשר אני מבקש רצונם ואיננו משיגו, ואפילו אם אשתדל בו כל ימי חיי, ואילו הייתי משיגו לא היה מועיל לי,

רוצה לומר, עבדות בני אדם ובקשת רצונם - ואבקש עבדות אחר, יושג רצוננו בטורח מעט, והוא מועיל בעולם הזה ובבא, והוא רצון האלוקים, ועבודתו הוא החירות האמיתי, וההשפלה לו הוא הכבוד על האמת".

<sup>6</sup> ע"פ הפסוק האמור במגילת איכה (ג' - כד):

"חלקי אדני אמרה נפשי, על כן אוחיל לו".

<sup>7</sup> בבא מציעא, י' ע"א.

<sup>8</sup> ויקרא, כה' - נה'.



ובמקום להיות משועבד לזמן, שגם הוא עבד בעצמו -  
יש לאדם להיות עבד ישירות להקב"ה.

וכעין דברים נשגבים אלו, כתב רבינו אברהם אבן עזרא זיע"א (במדבר, ו' - ז'),  
וז"ל:

**"דע, כי כל בני אדם עבדי תאות העולם.**

**והמלך האמיתי, שיש לו נזר ועטרת מלכות בראשו -  
כל מי שהוא חפשי מן התאות."**

**ד. והנה, מצינו במסכת אבות (פ"ו מ"ב):**

**"אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום, בת קול יוצאת מהר חורב, ומכרזת  
ואומרת - אוי להם לבריות מעלבונה של תורה.**

**שכל מי שאינו עוסק בתורה, נקרא נזוף,**

**שנאמר (משלי, יא' - כב'), 'נזם זהב באף חזיר, אשה יפה וסרת טעם'.**

**ואומר (שמות, לבי' - טז'), 'והלחת מעשה אלהים המה, והמכתב, מכתב אלהים  
הוא, חרות על הלחתי' -**

**אל תקרא 'חרות', אלא 'חרות' -**

**שאינו לדך בן חורין, אלא מי שעוסק בתלמוד תורה"**

דהיינו,

שמלבד שמצוה האדם לעסוק בדברי תורה -

**כל זמן שהוא עוסק בתורה, הוא נחשב לבן חורין<sup>9</sup>,**

**כי כל זמן שהוא לא עוסק בתורה, הרי הוא עבד,**

<sup>9</sup> עיין עוד, במה שפירש בזה רש"י הקדוש, ז"ל:

"שאינו לדך בן חורין' - לפי שבני אדם מכבדין ומשמשין לפניו,

ומי שאינו עוסק בה מתרחקין ממנו".



וכנתבאר לעיל בדברי רבותינו הראשונים.

ובביאור העניין, נראה לבאר, ע"פ מאמר רבותינו ז"ל (סנהדרין, צ"ט ע"ב):

**"אמר רבי אלעזר, כל אדם לעמל נברא",**

דהיינו:

שבזמן שברא הקב"ה את עולמו, עשהו, באופן, שכל אדם ינקוט בו בעמל כל שהוא,

וביד האדם, ישנה בחירה -

האם לקבל עליו עמל מלאכה -

או שמא לקבל עליו את העמל העיקרי <sup>10</sup> - שהוא "עמל התורה".

עוד הביאה שם הגמרא:

"והיינו דאמר רבא, כולהו גופי דרופתקי נינהו,

טובי לדזכי, דהוי דרופתקי דאורייתא" <sup>11</sup>.

והנה, כתב שלמה הע"ה (קהלת, י' - טז')::

**"אִי לָךְ אֶרֶץ שְׁמֶלְכָךְ נָעַר - וְשָׂרִיף בְּבֶקֶר יֹאכְלוּ",**

וביאר בזה ה"אלשיך הקדוש" זיע"א, כעין המתבאר כעת, וז"ל:

**"כי ידוע, כי אשר ישתעבד ליצרו הרע, יקרא משועבד, כמשרת ועבד לו,**

<sup>10</sup> יעויין במסכת בבא בתרא (ח' ע"א), שתלמידי חכמים אינם צריכים שמירה:

כיוון ש"רבנן לא צריכי נטירותא",

ומשום כך לא מטילים עליהם מיסים וארנוניות.

וכן פסק להלכה השו"ע, בחו"מ סי' קסג' (סעיף ד').

והטעם בזה, הוא כהמתבאר, שהעמל העיקרי שברא הקב"ה בעולמו, הוא, "עמל התורה".

<sup>11</sup> וביאור העניין, הוא:

שהקב"ה ברא את כל הגופים שבעולם לעמל,

ואשרי למי שזכה - שיהיה עמלו בתורה.





אך אשר ישתעבד ליצרו הטוב, עושה רצונו תמיד -

הוא יקרא בן חורין, ולא משועבד ...

והעניין, ללמד דעת את השר ומנהיג את העם, כי בו תלויה תרבות טובה או רעה,

כי אשר הוא שלם, ידריכם לעשות עיקר מהנוגע אל הנפש,

וההפך, בבלתי שלם, שילמדם לעשות עיקר מענייני הגוף.

וזה יאמר 'אִי לָךְ אָרֶץ שְׂמֵלֶכָךְ נָעַר', משועבד אל זולתו,

הוא היצר הרע, שנעשה בעל הבית, מְשִׁתָּרֵר עליו, וּמְלַכֵּךְ לוֹ כְּנֵעַר מִשְׁרָת.

ומאליו יובן כי על היצר הרע ידבר, כי המשרת את יצרו הטוב בן חורין יקרא".

והמורס מכל האמור :

שהאדם, הוא היחידי אשר יקבע לעצמו, את מהותו בעולמו,

כי האף אומנם שכולנו עבדים לפני הקב"ה -

אך מכל מקום, יש אשר יעשה עצמו "עבד לתאוותיו",

ויש אשר יעשה עצמו "מרומם על הכל", נקי מתאוות, שכל תאוותו היא רק

לעשות רצון קונו -

שאז אין הוא משועבד אל תאוות הזמן, אלא, הזמן הוא שמשועבד אליו.

ועליו אמר שלמה הע"ה (קהלת, הנ"ל, פסוק יז):

"אֲשֶׁרִיד אָרֶץ, שְׂמֵלֶכָךְ בֶּן חוֹרִים",

והיינו :

מאושר הוא האדם, השולט על יצרו הרע בבחינת מלכות,

וממילא, בן חורין הוא מתאוות העולם הזה.

והנה, על מה שאנו אומרים ב"הגדה של פסח":

"הִשְׁתָּא עֲבָדִי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין",



כתב בספר הקדוש "תפארת שלמה" <sup>12</sup> :

דהנה, בעוונותינו הרבים היצר הרע מושל על האדם,  
ומחמת כן, נעשה האדם עבד לו, וסר למשמעתו בכל אשר יפתנו.  
ומכיוון, "שֵׁאִין לְדָבָר בְּן חוּרִין, אֶלָּא מִי שְׁעוּסָק בְּתַלְמוּד תּוֹרָה",  
אנו מבקשים מהבורא ית"ש, שלשנה הבאה נהיה בני חורין - כמו בעת מתן  
תורה.

ה. ידוע בשם רבותינו המקובלים זיע"א, כי "מצרים", פירושו "מיצר - ים".  
וכמו שכתב ה"ריקנאטי" <sup>13</sup>, על הפסוק <sup>14</sup>, "וירכב אותו במרכבת המשנה אשר  
לו, ויקראו לפניו אברך, ונתון אותו על כל ארץ מצרים", וז"ל:  
"מילת מצרים, הוא לשון מיצר השכינה <sup>15</sup>, הנקראת 'ים'."

<sup>12</sup> להגה"ק רבי שלמה הכהן רבינוביץ זיע"א מראדומסק.

מועדים, רמזי פסח.

<sup>13</sup> בפירושו על התורה, פרשת "מקץ".

<sup>14</sup> בראשית, מא' - מג'.

<sup>15</sup> על הפסוק (שמות, יב' - לו):

"וַיְהִי־הָיָה בְּתַת־חַן אֶת־חַן הָעַם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם, וַיִּשְׁאַלֻּם, וַיִּנְצְלוּ אֶת־מִצְרַיִם,"

דרשו רבותינו ז"ל (ברכות, ט' ע"ב):

"אמר רבי אמי, מלמד, שעשאוה כמצודה שאין בה דגן,

וריש לקיש אמר, עשאוה כמצולה שאין בה דגים".

ותמה בזה ה"עץ יוסף" (בפירושו למדרש):

שכיוון שרוקנו עם ישראל את מצרים -

אם כן, מהיכן היה לַמִּצְרַיִם רכוש בשעת קריעת ים סוף, שהוא ביזת הים.

ותירץ:

שאוצרותיו של פרעה עצמו נותרו שלימים,



והנה, פנימיותה של גלות מצרים, היתה "גלות הדעת"<sup>16 17</sup>.

וכשנעיין היטב בדבר, נראה, ש"דעת", פירושה חיבור, וכדלהלן:

א. אצל אדם הראשון וחוה, כאשר קיימו מצוות עונה, נאמר (בראשית, ד' - א'):  
 "וְהָאָדָם יָדַע אֶת חוּה אִשְׁתּוֹ, וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת קַיִן, וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוָה".

ומצווה זו, הינה חיבור ב' גופים לאחד,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ב' - כד'):  
 "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ, וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד".

הא למדת:

וכאשר הוא רדף אחרי עם ישראל, הוא ביקש מהמִצְרִים להצטרף אליו,

ובכדי לפתותם, הוא פתח בפניהם את אוצרותיו, והרשה להם לקחת את כל מה שיחפצו,

ומזה היתה ביזת הים.

אולם, רבינו הצ"ח זיע"א, ביאר בזה בשם בנו:

שמה ששאלו עם ישראל כלים מִמִּצְרַיִם בעת צאתם, היה רק מִהמִצְרַיִם שהתגוררו בסמוך להם,

אולם, מִהמִצְרַיִם שהתגוררו בערים אחרות לא לקחו -

ומהם היה העושר שבזזו על הים.

ברם הצ"ח עצמו כתב לבאר בזה:

שכל הגלויות היו כדי לברר את ניצוצות הקדושה,

ועל זה אמר, שבגלות מצרים, הצליחו עם ישראל לרוקן אותה לגמרי מכל הניצוצות הקדושה שבה.

וכעין זה, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א (בספרו הקדוש "בן יהוידע"), על דברי רבי אמי - שעשו ישראל את

מצרים כמצודה שאין בה דגן:

דהיינו, שברכוש הרוחני, לא השאירו עם ישראל במצרים - שום ניצוץ מניצוצות הקדושה.

<sup>16</sup> כמבואר ב"זוהר הקדוש" (חלק ב', דף קס"א ע"א), יעו"ש.

<sup>17</sup> עיין עוד בספר ישעיה (ה' - יג'):  
 "לֹכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלֵי דַעַת, וְכַבֹּדוֹ מִתֵּי רַעֲב, וְהִמּוֹנוֹ צָחָה צָמָא".



ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור.

ב. כתב אדונינו הרמב"ן זיע"א<sup>18</sup>, וז"ל:

"דע, כי חיבור זה הוא עניין קדוש ונקי, כשיהיה הדבר כפי מה שראוי - ובזמן הראוי - ובכוונה הנכונה,

ואל יחשוב אדם, כי בחיבור הראוי יש גנאי וכיעור, חס ושלוש.

שהחיבור הראוי, נקרא ידיעה,

ולא לחינם נקרא כך<sup>19</sup> 'וידע אלקנה את חנה אשתו' ...

ודע, שאילו לא היה בדבר קדושה גדולה, לא היו קוראין אל החיבור ידיעה<sup>20</sup> ...

אבל, כל בעלי התורה, מאמינים -

שהשם יתברך ברא את הכל, כפי מה שגזרה חכמתו -

ולא ברא דבר שיהיה בו גנאי או כיעור.

שאם יאמר שהחיבור הוא דבר של גנאי,

הנה, כלי המשגל הם כלים של גנות -

והרי השם יתברך בראם במאמרו.

כאשר הידיים, בעת שכותבין ספר תורה בטהרה, הם מכובדות ומשובחות,

וכשגונבות, או עושות דבר מגונה, הם מגונות,

כך הם כלי המשגל".

<sup>18</sup> "אגרת הקודש", השער הראשון.

<sup>19</sup> שמואל א', א' - יט'.

<sup>20</sup> וכתב בזה רבינו זיע"א, וז"ל:

"ואין הדבר כאשר חשב הרב המורה ז"ל ב'מורה הנבוכים' (ח"ב, פרק לו'. ח"ג, פרק ח'), בהיותו משבח לאריסטו, על מה שאמר - כי חוש המישוש חרפה הוא לנו.

חלילה, אין הדבר כמו שאמר היווני ...".



ג. על הפסוק (שמות, לאי - ג'): :

"וְנִאֲמַלְא אֶתְּוּ רֹחַ אֱלֹהִים, בְּחֻכְמָהּ וּבְתַבּוּנָהּ וּבְדַעַת וּבְכָל מְלָאכָה",

כתב רש"י הקדוש, וז"ל:

" וּבְדַעַת' - רֹחַ הַקֹּדֶשׁ".

הא למדת:

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור,

כי אותה ה"דעת", מחברת בין הקב"ה - לבין אותו שזכה לזה.

ד. בכמה וכמה מקומות בדברי רבותינו ז"ל<sup>21</sup>, מצינו, את המושג "בר דעת",

לגבי עשיית מעשי קניין וכיו"ב,

שהוא גם כן עניין של חיבור -

שכן, רק בשעה שיש לאדם את אותה "דעת", הוא יכול לעשות את כל אותם

המעשים, המחברים אותו אל שאר אנשים "בני דעת".

ה. במסכת נדרים (מא' ע"א) מצינו, את מה שהיו אומרים בארץ ישראל:

"דדא ביה<sup>22</sup>, כולא ביה,

<sup>21</sup> בבא מציעא, ח' ע"א.

חולין, לא' ע"א. ועוד.

<sup>22</sup> יעויין בדבריו המתוקים מדבש של רבינו הרי"ח הטוב זיע"א (בספרו הקדוש "בן יהודע", שם),

שביאר את המילה "דא", כראשי תיבות, של -

דַּעַת אַמוּנָה,

ללמדך:

שרק על ידי ב' דברים אלו, זוכה האדם לפרנסתו, אשר נקראת "מלאכה".

ומשכך, נעשה אותם אדם לאדם "שלם",

כיוון, ש"אדם", ראשי תיבות, של -

אַמוּנָה, דַּעַת, מְלָאכָה.



דלא דא ביה, מה ביה.

דא קני, מה חסר,

דא לא קני, מה קניי.

דהיינו :

אדם שיש בו דעת, יש בו הכל,

אבל אדם שאין בו דעת, מה יש בו.

מי שקנה דעת, כלום לו יחסר לו,

אבל מי שלא קנה דעת, כל מה שיקנה לא יועיל לו.

הא למדת :

ש"ידיעה", אשר הינה משורש "דעת", פירושה חיבור,

כיוון שעל ידה, יכול האדם להתחבר אל הווייתו.

והנה, על הפסוק (שמות, ז', - יד') :

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה, כְּבֹד לֵב פְּרָעָה, מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעַם",

דרשו רבותינו ז"ל (שמות רבה, פרשה ט', ח') :

"מָה הַכְּבֹד פּוֹעֵס, אִף לְבוֹ שֶׁל זֶה נַעֲשֶׂה כְּבֹד".

ובביאור מאמרם, יש להקדים לדברי רבותינו ז"ל (חולין, קט"ו ע"ב) :

"אסור לן דמא, שרא לן כבדא".

והיינו :

שכנגד האיסור לאכול "דם"<sup>23</sup>, התירה התורה הקדושה אכילת "כבד".

<sup>23</sup> בעניין האיסור לאכול דם, מצינו בתורתנו הקדושה - את האיסור הלזה ה' פעמים, וכדלהלן:

א. "אַךְ בֶּשָׂר בְּנִפְשׁוֹ דָמוֹ, לֹא תֹאכְלוּ", (בראשית, ט' - ד').

ב. "חֲקַת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם, בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם, כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכְלוּ", (ויקרא, ג' - יז').



ג. "וכל דם לא תאכלו, בכל מושבתיכם, לעוף, ולבהמה. כל נפש, אשר תאכל כל דם - ונקרתה הנפש ההוא מעמיה", (ויקרא, ז', כו' - כז').

ד. "ואיש איש מבית ישראל, ומן הגר הגר בתוכם - אשר יאכל כל דם, ונתתי פני בנפש האקלת את הדם, והקרת אתה מקרב עמה. כי נפש הבשר בדם הוא, ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם, כי הדם הוא בנפש יכפר. על כן אמרתי לבני ישראל, כל נפש מקם לא תאכל דם, והגר הגר בתוכם לא יאכל דם", (ויקרא, יז', י' - יב').

ה. "אף כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו, הטמא והטהור יחדו יאכלנו. רק חזק לבלתי אכל הדם, כי הדם הוא הנפש, ולא תאכל הנפש עם הבשר", (דברים, יב', כב' - כה').

**ובטעם האיסור, מצינו ב' דעות בדברי רבותינו הראשונים כמלאכים, וכדלהלן:**

א. שיטת הרמב"ם ("מורה נבוכים", ח"ג, פרק מו):

"ודע, כי הדם היה טמא מאד בעיני הצאבה (-שם של כת-),

ועם זה היו אוכלים אותו -

מפני שהיו חושבים שהוא מזו השדים,

וכשאלו אותו מי שאכלו, כבר השתתף עם השדים,

ויבואו, ויודיעוהו העתידות -

כמו שידמו ההמון ממעשי השדים.

**והיו שם אנשים, שהיה קשה בעיניהם אכילת הדם, כי הוא דבר שימאסו טבע האדם,**

והיו שוחטים בהמה, ומקבלים דמה בכלי או בחפירה, ואוכלים בשר השחיטה ההיא סביב דמה,

והיו מדמים במעשה ההוא שהשדים יאכלו הדם, אשר הוא מזונו -

והם יאכלו הבשר,

ובזה, תהיה האהבה והאחוה והרעות להם, בעבור שאכלו כולם על שולחן אחד ובמושב אחד -

ויבואו להם השדים ההם, לפי מחשבתם - בחלום, ויגידו להם העתידות, ויעילו להם.

אלו כולם דעות שהיו נמשכים אחריהם בזמנים ההם ובחרים אותם, והיו מפורסמות, לא היה ספק לאחד מן

ההמון באמיתתם,

**ובאה התורה השלמה ליודעיה, להסיר אלו החליים הנאמנים,**

**ואסרה אכילת הדם, ועשתה חיזוק באיסורו".**

ב. שיטת הרמב"ן (ויקרא, יז', יא' - יב'):



וכפי שפירש בזה רש"י הקדוש, וז"ל:

"הכבד, כולו דם הוא,

קרוש, טעם דם לו".

והנה, נאמר בפסוק <sup>24</sup>, "כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא, וְאֲנִי נֹתְתִיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר  
עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בְּנֶפֶשׁ יְכַפֵּר",

והיינו:

שה"דם", הוא תמצית הנפש.

וְכַאֲשֶׁר מֵתְבָרַר לָנוּ, שְׁהַכֶּבֶד הוּא דָם, וְהַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ -

מִמִּילָא, הַחַי "חַי כְּבֹד - כְּפָרְעָה", אֲזִי, חַיִּיו הֵם חַיֵּי דָם.

וְהֵנָּה, טֵבַע הַ"דָּם" - רוּתַח,

הַ"דָּם", מִשְׁתַּלְּל לְלֹא פְּרוּפְרָצִיּוֹת.

ובאופן:

שְׁהַחַי חַיֵּי "דָם" -

חַיִּיו, הֵנֶם חַיִּים שֶׁל "תְּאוֹת".

ברם, לא רק פרעה חי חיים שכאלו,

אלא, שכל האומה המצרית נהגה באותם חיי חומרנות ומתירנות,

---

שטעם האיסור, הוא, מחמת שנפש בעלי החיים מתבטאת בדמם,

ולפיכך, אף על פי שהתירה התורה הקדושה, לבני האדם, לאכול את בשר בעלי החיים -

לא התירה, אלא, את אכילת בשר הבהמה בעת הקרבת קרבן -

אך לא את אכילת הדם -

"כי אין לבעל נפש - שיאכל נפש,

כי הנפשות כולן לא-ל".

<sup>24</sup> ויקרא, יז' - יא'.





וכמאמר יחזקאל הנביא <sup>25</sup>, "וַתַּעֲגֹבָה עַל פְּלִגְשִׁיָּהֶם, אֲשֶׁר בָּשָׂר חֲמוּרִים בְּשָׂרָם, וְזָרְמַת סוּסִים זָרְמָתָם".

ובשעה שהאדם חי עם אומה שכזאת -

ועם מלך המשרת את צרכיהם, ומשתתף עמם במעשיהם,

הרי שהוא דִּבֵּק בהם, ועושה כמעשיהם <sup>26</sup>,

ומכיוון שכך, לא יכלו עם ישראל, להתחבר אל מקור ה"דעת" -

שכן, אותה ה"דעת", אינה שוכנת, אלא, באדם שזכה לחבר את עצמו אל התורה הקדושה -

שאזי, אין תאוותיו שולטים בו, אלא הוא ששולט בהם -

"שָׂאִין לָךְ בֶּן חוּרִין, אֶלָּא מִי שְׁעוּסֵק בְּתִלְמוּד תּוֹרָה".

ולפיכך, נקראה גלות מצרים, "גלות הדעת" -

כיוון, שבאותה העת, היתה ה"דעת" בגלות תאוותיו של היצר הרע <sup>27</sup>.

ו. כתב רבינו הרמח"ל זיע"א <sup>28</sup>, וז"ל:

"וְאוּלָּם, הִנֵּה זֹאת בְּאֵמַת אַחַת מִתְחַבּוּלוֹת הַיֵּצֶר הָרַע וְעֲרַמְתּוֹ -

לְהַכְפִּיד עֲבוֹדָתוֹ בְּתַמִּידוֹת עַל לְבוֹת בְּנֵי הָאָדָם, עַד שֶׁלֹּא יִשָּׂאֵר לָהֶם רוּחַ לְהִתְבּוֹןֵן וּלְהִסְתַּפֵּל בְּאֵיזָה דָּרָךְ הֵם הוֹלְכִים,

כִּי יוֹדֵעַ הוּא, שְׂאֵלוֹלֵי הָיוּ שְׂמִים לָבֶם כְּמַעַט קָט עַל דְּרָכֵיהֶם, וְדַאי שְׂמִיד הָיוּ מִתְחִלִּים לְהִנָּחֵם מִמַּעֲשֵׂיהֶם -

<sup>25</sup> יחזקאל, כג' - כ'.

<sup>26</sup> וכדבריו הנפלאים של הרמב"ם, בפ"ו מהלכות דעות ה"א:

"דָּרָךְ בְּרִיתוֹ שֶׁל אָדָם, לְהִיּוֹת נִמְשָׁךְ בְּדַעוֹתָיו וּבְמַעֲשָׂיו אַחַר רַעִיו וְחֻבְרָיו, וְנוֹהֵג כְּמִנְהַג אֲנָשֵׁי מְדִינָתוֹ".

<sup>27</sup> עיקרן של דברים אלו, הינם, ממשנתו של אדמו"ר הגר"מ שפירא זיע"א,

ובתוספת נופך, ממה שחנני ה' יתברך בסיעתא דשמיא.

<sup>28</sup> בספרו הקדוש "מסילת ישרים", פרק ב'.



והיתה החרטה הולכת ומתגברת בהם, עד שהיו עוזבים החטא לגמרי.  
והרי זה, מעין עצת פרעה הרשע, שאמר<sup>29</sup>, 'תכבד העבדה על האנשים' וגו',  
שהיה מתפוו, שלא לבד שלא להניח להם רוח כלל לבל יתנו לב או ישימו עצה  
נגדו -

אלא, היה משתדל להפריע להם מכל התבוננות, בכח התמדת העבודה הבלתי  
מפסקת".

והנה, על הפסוק<sup>30</sup>, "ויהי בימים ההם, ויגדל משה ויצא אל אחיו - וירא  
בסבלתם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו", ביארו רבותינו ז"ל<sup>31</sup>:

"וירא בסבלתם' - ראה שאין להם מנוחה.

הלך ואמר לפרעה, מי שיש לו עבד אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת,

ואלו עבדיך, אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע הם מתים.

אמר לו, לך ועשה להם כמו שתאמר,

הלך משה, ותקן להם את יום השבת לנוח",

ולאור דבריו הקדושים של רבינו הרמח"ל, יש לתמוה:

מפני מה קיבל פרעה את עצת משה רע"ה, ונתן להם את יום השבת למנוחה,

והלא, מעתה ימצא להם ריווח להתבונן -

שהוא דבר הנוגד את מטרתו של פרעה.

ז. ואולם, על פי המבואר במאמרינו זה, אין לקושייתנו מקום כלל ועיקר:

שכן, פרעה המזוהם בתאוותיו, ידע, שעל ידי החומריות והתאוות שהיו במצרים,  
לא יוכלו עם ישראל לשוב בתשובה -

<sup>29</sup> שמות, ה' - ה'.

<sup>30</sup> שמות, ב' - יא'.

<sup>31</sup> שמות רבה, פרשה א', כח'.



וממילא, לא יוכלו להתחבר אל מקור ה"דעת", כפועל יוצא.  
ומכיוון שכך, לא היה איכפת לו, לתת לעם ישראל את יום השבת למנוחה,  
שכן, בדעתו השטחית והטמאה, כל זמן שיהיו עם ישראל משתעבדים בגופם,  
בכל ימות השבוע -

כאשר הם יגיעו ליום השבת, הם יהיו תשושים ועייפים, מבלי יכולת חשיבה על  
מרד כנגדו.

ומשה רע"ה, בגודל חוכמתו וקדושתו, ביקש מפרעה "את יום השבת בדווקא",

שכן, ביום השבת יכול האדם להגיע לידי דרגות והשגות אין קץ <sup>32</sup>.  
וטעם הדבר:

כיוון שפרעה דימה במחשבתו, את המנוחה, ל"מנוחת הגוף",

ומה שאין כן, משה רע"ה, דאג להם לישראל ל"מנוחת הנפש" <sup>33</sup>.

ומעתה, נשכיל ונבין היטב, את מאמר בעל ההגדה <sup>34</sup>:

"כִּמְה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עֲלִינוּ ...

אֱלוֹ נִתַּן לָנוּ אֶת הַשְּׁבֵת, וְלֹא קָרַבְנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, דְּיִינוּ".

<sup>32</sup> יעויין מה שכתב רבינו המהרח"ו זיע"א, ("שער הכוונות", דרושי ראש חודש):

שבשבת קודש, אין אחיזה לחיצונים.

<sup>33</sup> וכמו שאנו אומרים בתפילת מנחה של שב"ק:

"אֵתָה אֶחָד, וְשִׁמְךָ אֶחָד, וּמִי קַעֲמָךְ כִּי־יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאָרֶץ.

תִּפְאָרְתְּ גְדֹלָה, וְעֲטָרְתְּ יְשׁוּעָה, יוֹם מְנוּחָה וְקִדְשָׁה לְעַמְךָ נִתַּת.

אֲבָרְהֶם יָגֵל, יִצְחָק יִרְנֶן, יַעֲקֹב וּבְנָיו יִנְחוּ בוּ.

מְנוּחַת אֲהָבָה וְנִדְבָה, מְנוּחַת אֶמֶת וְאַמוּנָה, מְנוּחַת שְׁלוֹם הַשְּׁקֵט וְבִטָּח, מְנוּחָה שְׁלֵמָה שְׂאֵתָה הוּא רוֹצֵה  
בָּהּ.

יִכִּירוּ בְּיָדְךָ יְיָדְעוּ - כִּי מֵאֵתְךָ הִיא מְנוּחָתָם, וְעַל מְנוּחָתָם יִקְדִּישׁוּ אֶת שְׁמֶךָ".

<sup>34</sup> מובא בסדר רב עמרם גאון, וכן בספר הכוזרי (ג', יא').



שכן, בכוח ההשגות שניתן להשיג ביום השבת -

אפשר להתנתק מגלות התאוות, ולהתחבר אל מקור ה"דעת", בבחינת "גאולת הדעת".

ח. והנה, כנגד "מנוחת הגוף" ו"מנוחת הנפש", גאָלנו הקב"ה ב"גאולת הגוף" ו"גאולת הנפש", וכפי שיתבאר להלן.

דהנה, בביאור מצוות ספירת העומר, כתב בספר "החינוך" (מצווה שו'), וז"ל:

"משרשי המצוה על צד הפשט -

לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה,

ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל ...

והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו ממצרים, כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה -

וכמו שאמר השם למשה (שמות, ג' - יב'), 'וְזֶה לְךָ הָאוֹת פִּי אֲנֹכִי שֶׁלַחְתִּיךָ, בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה' ...

שהיא העיקר הגדול, שבשביל זה הם נגאלים,

והיא תכלית הטובה שלהם ...

ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל, ובעבורה נגאלו, ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוינו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה,

להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישאף צל,

וימנה תמיד, מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות,

כי המניין, מראה לאדם, כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא.

וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר, כך וכך ימים עברו מן המניין,

ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן,

כי כל זה, מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן".



הרי לנו :

שכל מטרת "גאולת הגוף" שְׁגָאֵלְנוּ הקב"ה, היא אך ורק, בכדי שנגיע לידי "גאולת הנפש" בזמן מתן תורה.

וזה מה שרימז משה רע"ה לפרעה :

אתה חושב, שכל תכליתו של האדם, הוא "מנוחת הגוף",

ברם, הטועם את טעמה של השבת, שהיא "מנוחת הנפש" -

חפץ ותאב בכל מאודו, לטעום את טעמה של התורה הקדושה, הבאה רק על ידי "גאולת הנפש" -

כי תכליתה של "גאולת הגוף", נשלמת אך ורק ב"גאולת הנפש".

ט. ולאור המבואר במאמר זה, שתכליתה של "גאולת הגוף", נשלמת אך

ורק ב"גאולת הנפש", שהיא קבלת התורה הקדושה - בקדושתה ובטהרתה,

נשכיל ונבין, מפני מה יום השבת שניתן כ"מנוחת הדעת" לעם ישראל, על ידי משה רע"ה -

הוא יום המסוגל, ללימוד התורה הקדושה. וכאשר יתבאר להלן.

כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בספרו הקדוש "בן איש חי" (שנה שניה, פרשת שמות, בהקדמתו), וז"ל :

"ובזה מובן הטעם שאמרו רבותינו זכרונם לברכה<sup>35</sup>, 'לא נתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהם בתורה',

והיינו, כי ישראל יש בהם כח לבנות בנין רוחני ועליוני, על ידי עסק התורה,

ולכך נקראו בנאים -

וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, על פסוק 'וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך',

<sup>35</sup> וכמאמר רבותינו ז"ל (תלמוד ירושלמי, שבת, פט"ו ה"ג):

"לא ניתנו שבתות וימים טובים - אלא לעסוק בהן בדברי תורה".



וזה הבנין, שבונים אותו על ידי עסק התורה, הוא נעשה בחלק עולם הבא, ולכן בשבת שהוא מעין עולם הבא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, צריך להרבות בו בעסק התורה, כי אז יצליחו בו יותר בבנין הרוחני, ולכן כתבו המקובלים ז"ל -

**דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת, אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול,**

ולכן, מאחר שנעשה בנין רוחני ועליוני בשבת מן עסק התורה, נאסר בשבת בנין הגשמי החמרי לגמריי".

**והנה, יש לעיין, מדוע פועל האדם בלימוד התורה שלומד בשבת, פי אלף.**

וכדי לבאר זאת, נקדים בזה:

דהנה, שבת<sup>36</sup> היא מעין עולם הבא.

והנה, ידוע ומפורסם העניין, ששבת יונקת מעולם<sup>37</sup> האצילות.

והנה, בשעה שאמה של רבקה ולבן, שולחים את רבקה להינשא ליצחק אע"ה, בירכו אותה<sup>38</sup>, "אַחַתְּנוּ אֵת הַיְי לְאַלְפֵי רַבָּה".

**ובלשון זה, יש לעיין, דלכאורה היה מספיק שיאמרו "אַחַתְּנוּ הַיְי לְאַלְפֵי רַבָּה", ללא מילת "אֵת".**

ותירץ בזה<sup>39</sup> רבינו הרי"ח הטוב זיע"א:

<sup>36</sup> וכדאיתא במסכת ברכות, נז' ע"ב.

<sup>37</sup> עיין בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בכמה מקומות, וכדלהלן:

"בן איש חיל", קונטרס "שני אליהו", דף כג' ע"ב, בד"ה "ונראה".

שו"ת "רב פעלים", חלק א', קונטרס "סוד ישרים", סי' ד'.

"עוד יוסף חי", פרשת "ויגש", אות יב'.

<sup>38</sup> בראשית, כד' - ס'.

<sup>39</sup> "בן איש חי", שנה ראשונה, הקדמת פרשת "חיי שרה".



דהנה, בזה העולם יש ד' עולמות, והם -  
אצילות, בריאה, יצירה, עשיה,  
וסימנך, אבי"ע.

ואותם העולמות, מכוונים כנגד הספרות:  
כי מניין אחדים, הוא כנגד עולם העשייה,  
ומניין העשרות, הוא כנגד עולם היצירה,  
ומניין המאות, הוא כנגד עולם הבריאה.  
ובכל אלו העולמות, יש אחיזה לחיצונים -

לבד מעולם האצילות, שהוא מכוון כנגד האלפים ורבבות.

ולכך, בְּרַכּוּהָ, "אֲחַתְּנוּ אֶת־הַיְי לְאֶלְפֵי רַבְבָּהּ",

משום, שרק - את- שייכת לעולם האצילות, המכוון לאלפים ורבבות,

אבל אנחנו (לבן ואמו), לא, משום שנאחזים בנו החיצונים, מחמת הסטרא אחרא  
שדבוקה בנו.

ולהמתבאר, יובן, מדוע פועל האדם בלימוד התורה של שבת, פי אלף מימות  
החול:

כיוון, שלימוד תורה זה, שייך לעולם האצילות, וממילא, כל פעולותיו של האדם,  
פועלות במספר האלפים,

ומטעם זה, נוכל להבין גם כן, מדוע שבת "מקור הברכה", ודוק.

?) וממוצא דברינו, נשכיל ונבין:

שבשעה שמושך האדם את עצמו מעבודת כוכבים,

הוא זוכה להכיר בכך, שהיתה מצרים בית עבדים.

וממילא, הוא זוכה להכיר, במציאותו של ה' יתברך, שהוציאו מבית העבדים של  
האומה המצרית.



וכפועל יוצא, הוא זוכה, להעשות "עבד" ל-ה' יתברך,  
שהוא האדם החופשי הגדול ביותר עלי אדמות.  
כיוון שהזוכה לזה, מתחבר אל התורה הקדושה, אשר היא מקור ה"דעת",  
וכפי שכתב הרמב"ם בפ"א מהלכות מקוואות הי"ב, וז"ל:  
"המכון לבו, לטהר נפשו מטמאות הנפשות, שהן מחשבות האון ודעות הרעות,  
כיון שהסכים בלבו לפרש מאותן העצות, והביא נפשו במי הדעת טהור -  
הרי הוא אומר (יחזקאל, לוי - כה'), 'וְנִזְרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים, וְטַהַרְתֶּם מִכָּל  
טְמֵאוֹתֵיכֶם, וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֶטְהַר אֶתְכֶם'".  
וממילא, הזוכה לכך, יידע היאך לנצל כל שעה ושעה של לימוד תורה, בימות  
החול בכלל, ובשבת קודש בפרט.  
יתן השם יתברך, שנזכה להיות עבדיו, אשר בחינתם "עבד מלך - מלך"<sup>40</sup>,  
ויקויים בנו הפסוק<sup>41</sup>, "וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֶתָּה, יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר". אמן.

<sup>40</sup> על הפסוק (דברים, כח' - י'):

"וַיֵּרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיהֶם, וַיֵּרְאוּ מִמֶּנּוּ".

כתבו רבותינו ז"ל (פסיקתא זוטרותא, דברים, דף מח' ע"ב):

"מי שהוא עבד לשר משרי המלך, אינו בחשיבותו כמו מי שהוא עבדו של מלך,

כי מי שהוא עבדו של מלך - אפילו השרים יראים מפניו,

כי עבד מלך - מלך".

<sup>41</sup> ישעיה, מט' - ג'.





## יומא דהילולא - שבת - י' שבט

רבינו שלום שרעבי זיע"א - הרש"ש הקדוש.

### מתולדות חייו:

רבינו זיע"א, נולד בעיר שרעב שבתים, ויש הטוענים שלידתו היתה בעיר צנעא שם. בצעירותו, למד רבינו תורה מחכמי צנעא, ולאחר מכן החליט לעלות ארץ ישראל.

משהגיע לארץ ישראל, החליט רבינו שלא לגלות את זהותו, ולהסתיר את ידיעותיו בלימוד הנגלה והנסתר. ולפיכך, פנה אל רבי גדליה חיון ראש ישיבת המקובלים "בית א-ל", ואמר לו שברצונו להיות שמש הישיבה, ובתמורה לכך, יתגורר בישיבה. רבינו סיפר לראש הישיבה, כי הוא יתום - ואין לו היכן להיות, ואכן, נכמרו רחמיו של רבי גדליה חיון, ורבינו נעשה ל-שמש הישיבה.

רבינו היה מגיש תה חם ללומדים, ומסדר את הספרים במקומם, ובכל אותו הזמן, היה שם את אוזנו כאפרכסת לשמוע את כל תלמודם. לא אחת, שמע רבינו את תלמידי הישיבה מתחבטים בקושיא בתלמודם, ורבינו שידע את התשובות, ובקלות יכול היה לענות להם ולהאיר את עיניהם, לא עשה זאת מחמת החלטתו שלא ליהנות מכתרה של תורה.

פעם אחת, בעת שמסר רבי גדליה חיון את שיעורו היומי, נתקלו התלמידים ורבים בקושיא חמורה מאוד ולא הצליחו ליישבה. כשראה רבינו בצערו הגדול של ראש הישיבה רבי גדליה חיון, חיכה לעת ערב כאשר יפנו תלמידי הישיבה את בית המדרש, ומיד ניגש אל שולחנו של ראש הישיבה, וכתב לו תשובה לקושיא. למחרת, כאשר בא ראש הישיבה לבית המדרש, אורו עיניו, בחושבו - כי פתק זה הגיע מהשמיים.

לאחר שמעשה זה חזר על עצמו כמה וכמה פעמים, פנה רבי גדליה לכל בני הישיבה, ואמר: גוזרני על כותב פתקים אלו, כי יגלה את עצמו לפנינו, בכדי שנחלוק לו את



כבודו הראוי. רבנו שלא היה נמנה על בני הישיבה, גמר אומר בליבו שאינו נכלל בגזירת ראש הישיבה.

בת צדקת, בשם, חנה הייתה לו לרבי גדליה חיון, אשר ראתה בחשקו של אביה לדעת מיהו בעל הפתקים, ולפיכך, היתה עוקבת לילה אחרי לילה דרך החלון, לראות מה מתרחש בתוך בית המדרש, עד שיום אחד, ראתה את השמש ניגש לשולחן אביה, כותב פתק ומניחו על השולחן. מיד רצה חנה אל אביה, ובהתרגשות רבה סיפרה לו כי היא יודעת מי הוא אותו צדיק נסתר בעל הפתקאות. באותו הלילה, הגיע רבי גדליה חיון מוקדם מן הרגיל לישיבה, קרא לרבינו, ושאלו על אמיתות המעשה. תחילה ניסה רבינו להתחמק מכך, אך הפצרתו של ראש הישיבה לא הותירה לו ברירה. ואכן הודה רבינו על מעשיו - אך התחנן לפני רבי גדליה שלא יגלה את סודו. ברם, רבי גדליה שראה בדבר אות מהשמים, לא שעה לתחנוניו, וגזר עליו שישב לידו בראש השולחן.

לאחר חצות הלילה, החלו התלמידים לחזור לבית המדרש, והנה הם רואים את רבינו - השמש יושב לימינו של רבי גדליה, כתשובה לתמיהתם, פתח רבי גדליה ואמר לתלמידיו: "תנו כבוד לתורה, כי הוא האיש אשר מאיר את עינינו בתורה".

לא חלפו ימים מועטים, ורבינו התחתן עם מרת חנה - בתו של רבי גדליה חיון. בשנת ה'תק"י (1750 למניינם), נפטר חותנו, ורבינו מונה תחתיו לכהן כראש הישיבה, כפי צוואתו של חמיו.

ב-ל' בשבט ה'תקל"ז, הסתלק רבינו לבית עולמו. ומנוחתו כבוד בהר הזיתים שבירושלים.

רבי חיים פלאג'י זיע"א, העיד על רבינו: כי נשמתו היא נשמת האריז"ל.

מספריו: פירוש השמ"ש \* סידור הרש"ש \* רחובות הנהר \* אמת ושלוש \* נהר שלום.

**זכותו תהא מגן וצינה עלינו ועל כל ישראל.**



## **הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:**

**יוסף דהאן בן רחל**

**רפאל פנחס בן מרים רמו**

**משה בן אסתר**

**חיים נתן צבי בן שרה**

**מאיר בן נעמי**

**דב לוסטרניק בן אביבה**

**אפי בן קונפיטה**

~~~

**שושנה סולטנה בת מרים**

**איילה בת נעמי**

**אמירה בת נעמי**

**שרה בת סוליקא**

**דינה בת סוליקא**

**אסתר בת תמר**



# לזכרון עולם בהיכל ה'

הראשל"צ הרב אליהו בקשי דורון בן טובה זצ"ל •

יצחק (ישראל) אוחנה בן מרים ז"ל •

יעיש זוביב בן מזל ז"ל •

ישראל אביטן בן סוזן ז"ל •

רפאל סיבוני בן גרסיה ז"ל •

משה חיון בן קוקה ז"ל •

~~~

ליליאן דיאמנטה בת עישה ע"ה •

רחל עמוס בת אסתרלייה ע"ה •

רבקה הרוש בת גרסיה ע"ה •

הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה •

אליס חוה עישה לוי בת גרסיה ע"ה •

מזל טוב סיגלר בת זוהרה ע"ה •

עזיזה שטרית בת אסתר ע"ה •

חנה בת ליליאן ע"ה •

קונפיטה בת דינה ע"ה •

חנה אילוז בת פרחח ע"ה •

